

Czy wiesz, że:

- ▶ Azbest jest przyczyną chorób nowotworowych.
- ▶ Działanie azbestu w organizmie człowieka może ujawniać się po kilkunastu latach.
- ▶ W Twoim gospodarstwie mogą występować wyroby zawierające azbest.

Najczęstszym źródłem występowania azbestu są płyty cementowo-azbestowe, (eternit, KARO), stosowane do pokrycia dachów, elewacji ścian szczytowych budynków mieszkalnych, gospodarczych, inwentarskich. Im bardziej płyty są zniszczone, tym więcej włókien azbestu uwalnia się do środowiska naturalnego.

Korozję płyt eternitowych powoduje wymywanie przez deszcze spoiwa cementowego; procesowi temu towarzyszy samoistne odsłonięcie włókien azbestowych, które uwalniają się do środowiska naturalnego.

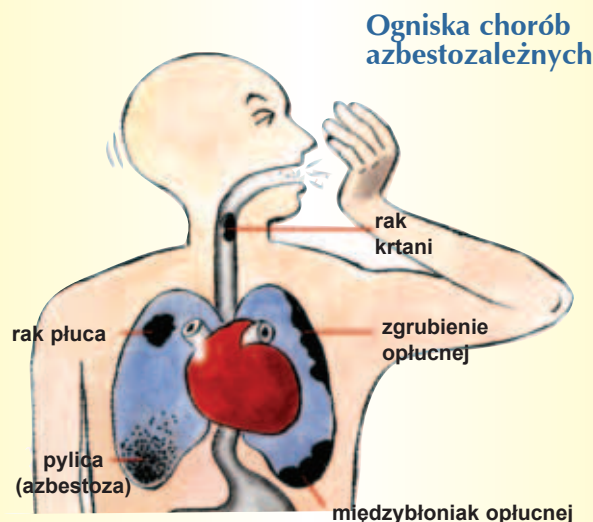
Czym jest azbest?

Azbest to jeden z najbardziej niebezpiecznych czynników rakotwórczych. Jest materiałem tysięcy zastosowań ze względu na swoje właściwości. Naukowcy szacują, że w ostatnich kilku latach na świecie azbest był przyczyną zgonu ok. 100 tys. osób rocznie. W 2002 roku polski rząd ogłosił 30-letni program usuwania azbestu stosowanego na terenie Polski.

Azbest jest naturalnym, praktycznie niezniszczalnym surowcem o budowie włóknistej. Pęczki włókien mogą rozszczepiać się na włókna kilkudziesięciokrotnie cieńsze niż ludzki włos, kruszą się i łamią – przedostając w ten sposób do atmosfery. Niewidoczne dla oka, unosząc się w powietrzu, są wdychane przez ludzi.

Największe zagrożenie stanowią włókna mikroskopijnej wielkości, które na zawsze pozostają w płucach i mogą powodować charakterystyczny dla azbestu rodzaj nowotworu złośliwego – **międzybłoniak**. Objawy tej choroby mogą wystąpić po 10-40 latach od czasu kontaktu z surowcem.

Azbest zwiększa także ryzyko występowania:

- **raka płuca** – gwałtownie rozwijającego się nowotworu, któremu sprzyja jednocześnie palenie papierosów. Rak występuje zwykle w 10-40 lat po kontakcie z azbestem. W przypadku narażenia na azbest w wieku powyżej 45 roku życia – objawy wystąpić mogą już w przeciągu 5 lat. Azbestoza i nałóg nikotynowy przyspieszają znacznie rozwój tego nowotworu,

- **azbestozy** – choroby zawodowej robotników narażonych na kontakt z pyłem azbestu. Schorzenie to polega na powolnym zwłóknieniu tkanki płucnej, powodującym niewydolność oddechową,
- **przewlekłego obturacyjnego zapalenia oskrzeli**, które również może być powodowane wdychaniem azbestu i prowadzi do niewydolności oddechowej,
- **zmian opłucnowych**, występujących pod postacią blaszek, zgrubień i odczynów wysiękowych opłucnej.

Czy wiesz, że:

- ▶ Włókna azbestowe są niewidoczne dla oka, unoszą się w powietrzu.
- ▶ Włókna azbestowe wnikają do organizmu przez układ oddechowy.
- ▶ Azbest w organizmie człowieka kumuluje się i pozostaje na zawsze.

Azbest w budownictwie

W latach 70-tych i 80-tych azbest – z uwagi na odporność na wysoką temperaturę, właściwości izolacyjne i wytrzymałość mechaniczną – stanowił surowiec do produkcji materiałów budowlanych. Rakotwórcze właściwości azbestu sprawiły, że w latach 90-tych zaprzestano produkcji płyt eternitowych oraz innych wyrobów z azbestem.

Gdzie znajduje się azbest?

- różnego typu płyty azbestowo-cementowe, faliste i płaskie znane pod handlowymi nazwami: eternit lub KARO, stosowane na ścianach wewnętrznych i zewnętrznych budynków (elewacje, ocieplenia) oraz na poszycia dachów obiektów budowlanych i inne elementy dachów (np. gąsiorzy).
- kształtki azbestowo-cementowe, stanowiące pokrycie podłóg w obiektach,
- rury azbestowo-cementowe i otuliny, stosowane w instalacji wodnej i kanalizacyjnej,
- sznury azbestowe stosowane do izolacji cieplnej szczerelin kominowych,
- szczeliwo azbestowe w piecach akumulacyjnych, w pompach itp.

Sprawdź, czy w Twoim gospodarstwie znajdują się wyroby z azbestu i w jakim są stanie?

Trwałość wyrobów azbestowych związana jest z uszkodzeniami mechanicznymi oraz z korozją środowiskową. Uszkodzenia mechaniczne płyt eternitowych (np. ubytki lub wyszczerbione powierzchnie płyt) prowadzą do łatwiejszego przedostawania się włókien azbestowych do środowiska naturalnego.

Masz pytania lub wątpliwości?
- Zgłoś się do najbliższego inspektoratu Państwowej Inspekcji Pracy!

Jak postępować z azbestem?

Rakotwórczy pył azbestowy oddziałuje nie tylko na Ciebie. Zagraża Twojej rodzinie, sąsiadom i otoczeniu. Zgodnie z obowiązującym prawem, musisz przeprowadzić inwentaryzację i ocenę stanu wyrobów zawierających azbest, jeśli jest użytkowany w Twoim gospodarstwie. Informacje te powinieneś dostarczyć wójtowi lub burmistrzowi (prezydentowi, wojewodzie).

W zależności od stopnia zużycia wyrobu i wystawionej przez Ciebie oceny (**formularz oceny jest dostępny m.in. w powiatowych inspektoratach nadzoru budowlanego oraz w gminnych, powiatowych i wojewódzkich urzędach**), może być zakwalifikowany do dalszego użytku lub usunięcia.

Właściciele lub użytkownicy obiektów budowlane z wbudowanymi wyrobami zawierającymi azbest są obowiązani do sporządzenia „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”.

Sporządzenie takiej oceny wskaże, czy w dalszym ciągu w sposób bezpieczny możesz użytkować wyroby zawierające azbest.

Wynik oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest wyrażany jest w skali punktowej.

- Ocena do 35 punktów – oznacza dobry stan techniczny wyrobów. Ponownej oceny musisz dokonać w ciągu 5 lat.

- W granicach 35-60 punktów – oznacza możliwość uszkodzeń (brak widocznych pęk-

nięć, niewielkie ubytki powierzchni płyt eternitowych). Ponowną ocenę stanu technicznego powinieneś przeprowadzić w terminie do 1 roku.

- Powyżej 65 punktów – oznacza duże uszkodzenia – widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni równej lub większej niż 3% powierzchni wyrobu. Uszkodzenia (pęknięcia) oraz korozja i pyleńie płyt azbestowo-cementowych powodują odsłonięcie i rozluźnienie, a w następstwie uwalnianie włókien azbestowych. Takie wyroby wymagają bezzwłocznej wymiany lub naprawy (patrz: załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. - Dz. U. Nr 192, poz. 1876).

Po podjęciu decyzji usunięcia pokrycia dachowego zawierającego azbest, wynikającej z oceny stanu należy: wystąpić do starosty o pozwolenie na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych, jakimi są odpady zawierające azbest. Warunkiem wydania pozwolenia jest zapewnienie możliwości składowania odpadów na legalnym składowisku odpadów azbestowych

PAMIĘTAJ!

Odpadów zawierających azbest nie można mieszać z odpadami gospodarczymi. Transportem i składowaniem odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest, zajmują się firmy posiadające odpowiednie uprawnienia.

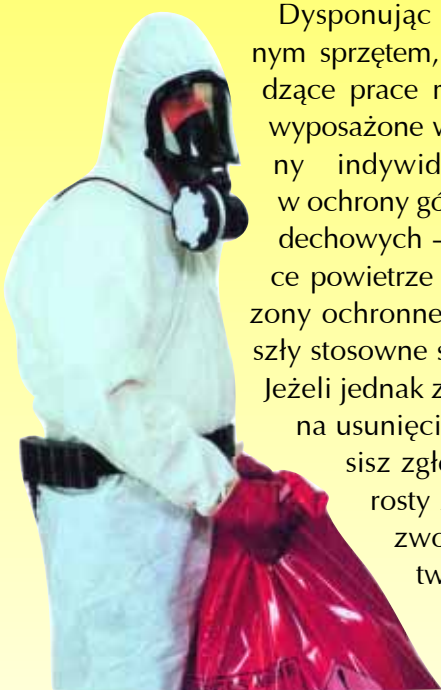
Konieczne dokonaj inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest i oszacuj możliwość dalszego ich stosowania w swoim gospodarstwie rolnym!

Jak usuwać azbest?

Wyroby azbestowych nie powinieneś usuwać własnymi sposobami. Naraża to, bowiem i Ciebie, i Twoich najbliższych na niebezpieczeństwo zachorowania. Usuwaniem tego typu wyrobów zajmują się wyspecjalizowane w tym zakresie firmy. Najlepiej, abyś skorzystał z ich usług.

Dysponując specjalistycznym sprzętem, osoby prowadzące prace rozbiórkowe są wyposażone w środki ochrony indywidualnej, m.in. w ochrony górnych dróg oddechowych – maski filtrujące powietrze oraz kombinezony ochronne, a także przeszły stosowne szkolenie.

Jeżeli jednak zdecydujesz się na usunięcie azbestu, musisz zgłosić się do starosty z prośbą o pozwolenie na przetwarzanie odpadów niebezpiecznych i składowanie ich w specjalnie przeznaczonych miejscach. Roboty usuwania wyrobów zawierających azbest powinieneś zgłosić również do inspektoratu nadzoru budowlanego i okręgowego inspektoratu pracy.

Jeśli usuwasz azbest...

- strefę prac powinieneś ogrodzić i oznakować tablicami informacyjnymi:

**UWAGA!
ZAGROŻENIE
AZBESTEM!**

Odpady zawierające azbest należy pakować szczelnie, oznaczając literą „a” oraz napisem ostrzegawczym według ustalonego wzoru.

- nie pal papierosów, nie spożywaj posiłków i napojów w pobliżu usuwanego azbestu,
- zapobiegaj powstawaniu pyłu azbestowego poprzez:

- nawilżanie usuwanych płyt, np. wodą,
- niestosowanie szybkoobrotowych narzędzi elektromechanicznych, np. szlifierki, wiertarki,
- regularne czyszczenie i sprzątanie sprzętu (nie używaj sprężonego powietrza i dmuchaw);

- po zakończeniu pracy całe ciało spłucz obficie wodą,

- odpadów zawierających azbest nie wolno łamać, kruszyć, jak również rzucać nimi,

- odpady pochodzące z pokryć dachowych należy składować i niezwłocznie transportować w mocnych, szczelnych i odpowiednio oznakowanych opakowaniach w miejsca do tego przeznaczone,

- na opakowanie zalecana jest folia polietylenowa o grubości 0,2 mm. Ciężar zawartości z opakowaniem z nie powinien przekraczać 30 kilogramów. Do przewozu odpadów azbestowych należy skorzystać z pomocy uprawnionego przewoźnika,

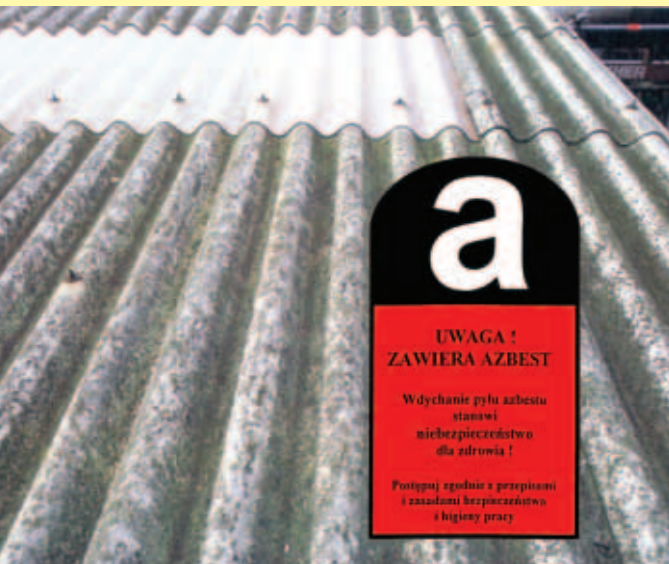
- zawsze używaj środków ochrony indywidualnej, zabezpieczających przed spadkiem z dachu i chroniących układ oddechowy (półmaski jednorazowego użytku typu P3, ubrania, rękawice robocze, ochronniki na obuwiu). Zużyte środki ochronne powinny być składowane z odpadami azbestowymi.

Zabezpieczenie wyrobów azbestowych

Jeśli wyroby nie wymagają bezzwłocznej wymiany, środkami zapobiegawczymi jest ich zabudowa lub pokrywanie powłokami ochronnymi.

Zabudowa – polega na obudowaniu wyrobu azbestowego (zamknięcie przestrzeni) szczelnym materiałem, bez możliwości uszkodzenia wyrobu.

Pokrywanie – polega na malowaniu częściowo zniszczonych płyt farbami wnikałymi głęboko w strukturę płyty, wiążącymi włókna azbestowe. Farby stosowane do pokrywania płyt eternitowych posiadają aprobatę techniczną, potwierdzającą zdolność spajania włókien azbestowych.

Wzór dokumentu

Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania

1. Miejsce, adres
 2. Właściciel/zarządca/użytkownik*):
 - a) osoba prawna - nazwa, adres
 - b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres
 3. Tytuł własności
 4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾
 5. Ilość (m², tony)³⁾
 6. Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾
 7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:
 - a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu⁵⁾
 - b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji
 8. Inne istotne informacje o wyrobach⁶⁾
- Data (podpis)

Objaśnienia:

*) Niepotrzebne skreślić.

- 1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1% azbestu.
- 2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrabione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ściernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie wymienione, w tym papier i tektura.
- 3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).
- 4) Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” – załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.
- 5) Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.
- 6) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.